

ingediend op **1550** (2022-2023) – Nr. 1
18 januari 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Kathleen Krekels, Johan Danen en Loes Vandromme

over de DataWijzer en de planlastcalculator
van de onderwijsinspectie

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de onderwijsinspectie	4
1.	Inleiding	4
2.	DataWijzer	4
3.	Planlastcalculator	6
II.	Bespreking	9
1.	Tussenkomen van de leden	9
1.1.	Jan Laeremans	9
1.2.	Loes Vandromme	9
1.3.	Hannelore Goeman	10
1.4.	Johan Danen	11
1.5.	Karolien Grosemans	12
1.6.	Koen Daniëls	13
1.7.	Hilâl Yalçin	14
1.8.	Elisabeth Meuleman	14
2.	Antwoorden van de onderwijsinspectie	14
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	19
	Gebruikte afkortingen	24

Op 8 december 2022 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachte-wisseling met de onderwijsinspectie over de DataWijzer en de planlastcalculator, met:

- Lieven Viaene, inspecteur-generaal;
- Elias Hemelsoet, coördinerend inspecteur;
- Katja Petry, coördinerend inspecteur;
- Wim Verreycken, inspecteur;
- Wendy Luyckx, inspecteur;
- Jeroen Lauwers, inspecteur-onderzoeker.

I. Uiteenzetting door de onderwijsinspectie

1. Inleiding

Lieven Viaene herinnert eraan dat de Vlaamse onderwijsinspectie de decretale opdracht heeft om de kwaliteit in scholen na te gaan. Hierover wordt elk jaar gerapporteerd in de Onderwijsspiegel.

Het is belangrijk dat scholen goed toegerust zijn om de opdracht om kwaliteitsvol onderwijs te verstrekken goed te kunnen uitvoeren. De Vlaamse onderwijsinspectie past haar eigen aanpak en instrumentarium aan, zodat zij de scholen niet alleen kan controleren maar ook stimuleren. Dat is volgens *Lieven Viaene* een belangrijke opdracht. Wat betreft de aanpak gaat het over onder andere het OK-kader en de ontwikkelingsgerichte dialoog. Instrumenten zijn bijvoorbeeld de kwaliteitsschalen, maar ook de DataWijzer en de planlastcalculator.

De coronapandemie bracht volgens *Lieven Viaene* veel ellende naar het onderwijs. Maar er zijn ook positieve zaken. Een ervan is de digitale vloedgolf. Die zal blijven. De onderwijsinspectie heeft dankzij Digisprongmiddelen de mogelijkheid gekregen om digitale tools te ontwikkelen.

Wat zijn de uitdagingen voor de scholen? Er staat bijzonder veel druk op de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs, er is een gigantisch lerarentekort en er is de implementatie van nieuwe curricula in het secundair onderwijs.

Goede ondersteuning en bruikbare tools zijn dus belangrijk. De onderwijsinspectie helpt de scholen met planlastbestrijding. Het is niet haar rol om te begeleiden, maar ze heeft wel de data die ter beschikking worden gesteld van de inspecteurs met de DataWijzer in die mate toegankelijk gemaakt dat ze niet alleen voor de eigen organisatie maar ook voor de scholen een belangrijk instrument zijn om goed beleid te voeren.

In het regeerakkoord staat dat elke inspecteur een planlastinspecteur moet worden. Op basis daarvan heeft de onderwijsinspectie een driestappenbeleid uitgetekend. Een van de belangrijke realisaties is de planlastcalculator.

Lieven Viaene stelt de twee makers van de DataWijzer voor: *Wendy Luyckx* en *Wim Verreycken*. *Jeroen Lauwers* is de trekker van het planlasttraject. Zij zullen beide tools toelichten.

2. DataWijzer

Wim Verreycken stelt dat de DataWijzer niet de ambitie heeft om zoveel mogelijk data te presenteren. De tool wil vooral data in samenhang presenteren en dus verbanden tonen, van informatie overgaan naar inzicht en indien mogelijk naar wijsheid.

Het is een tool van onderwijsprofessionals voor onderwijsprofessionals. De tool die de onderwijsinspectie gebruikt in functie van een deskanalyse is meteen ook wat scholen te zien krijgen. Uiteraard zien de inspecteurs alle vestigingsplaatsen en scholen in Vlaanderen en zien de scholen enkel de eigen data. De school wordt in beeld gebracht zoals zij zichzelf representeert als pedagogisch-didactische eenheid, dus niet louter als instelling met een bijbehorend instellingsnummer. Het gaat om geactualiseerde, schooleigen data. De data van teldatum 1 oktober 2022 zijn bijvoorbeeld al geïntegreerd in de DataWijzer.

De onderwijsinspectie heeft een lange traditie met het omgaan met en het delen van data. In het schoolportret 2.0 zijn de variabelen niet nieuw. Ze zijn gekoppeld aan het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit (ROK). Daar bestaat al lange tijd een draagvlak voor.

De toegang tot de DataWijzer wordt beheerd door de directeur van de school. De meetbare gegevens en variabelen in de DataWijzer vormen de basis voor een differentiatie in de intensiteit bij het doorlichten.

Wim Verreycken demonstreert de tool op basis van een fictieve school met reële leerlingen, gesprokkeld her en der in Vlaanderen. Er zijn een aantal rubrieken: contextinput, resultaten en effecten van het beleid enzovoort. Voor deze rubrieken hebben de makers van de tool zich laten inspireren door het ROK. In het hoofddashboard worden data op twee manieren getoond: aandelen met blokjes en trends over de schooljaren heen met puntlijngrafieken.

Er werd bewust voor gekozen om alle variabelen in één scherm te plaatsen. Alle variabelen moeten immers in samenhang met elkaar worden gezien. Wie meer details wil, bijvoorbeeld over het aantal leerlingen of het aantal inschrijvingen, moet doorklikken.

Dit systeem geldt ook voor elk van de andere variabelen. Voor de OKI, de onderwijskansarmoede-indicator, ziet men de aandelen van leerlingen die voor nul tot vier kenmerken aantikken. Voor elk van de variabelen is er ook in een doorklikmogelijkheid voorzien om te kunnen vergelijken. Zo kan men van de absolute cijfers, het globale beeld, doorklikken naar de cijfers per school. Elke school in Vlaanderen wordt daarbij gerepresenteerd door een staafje. De spreker benadrukt dat het geen ranking is, maar een sortering. De scholen worden gesorteerd per aantal OKI-leerlingen. Men kan elke school positioneren in deze sortering. Daarbij krijgt men ook voor elke school per OKI-kenmerk de relatieve positie ten opzichte van een referentiegroep, die men zelf kan filteren. Men kan vergelijken met de scholen in een onderwijszone, OKI-vergelijkbare scholen, een leerjaar, een administratieve groep en combinaties daarvan.

Er werd 'machine learning' ingezet zodat alle scholen in Vlaanderen in een cluster worden opgenomen met zo gelijkend mogelijke OKI-scholen. Daarbij wordt niet enkel rekening gehouden met de positie van de OKI, maar ook met de posities van onderliggende indicatoren. Er kunnen perfect twee scholen zijn met nagenoeg dezelfde OKI, maar een andere samenstelling van die OKI. Die scholen komen in een andere cluster terecht, omdat de onderwijsinspectie meent dat de context voor beide scholen anders is, ondanks het gegeven dat de OKI globaal gemiddeld wel dezelfde kan zijn.

Wendy Luyckx geeft aan dat een veel gebruikt detailbeeld de 'flow' is. Elke kolom representeert daarbij een leerjaar in de school en elke rij een bepaald schooljaar. Op het kruispunt van een kolom en een rij ontstaat dan een verzameling van blokjes. Elk blokje staat voor een leerling die er op dat moment heeft schoolgelopen. Met de variabele 'schoolse vordering' wordt in kaart gebracht of leerlingen al dan niet in het leerjaar zitten waar ze zouden moeten zitten volgens hun geboortear.

Een leerling kan normaal gevorderd zijn. Leerlingen die vertraging hebben opgelopen, worden aangeduid met oranje of rood; leerlingen die een voorsprong hebben, worden aangeduid met zwart. In het voorbeeld van de spreker voor een specifieke school in het eerste leerjaar van het secundair onderwijs, blijft de oranje-rode band nagenoeg ongewijzigd. De school krijgt dus een redelijk stabiel aandeel en aantal leerlingen binnen met schoolse vertraging. Horizontaal verspreiden de kleuren zich wat meer, doordat de leerlingen gegroepeerd zijn volgens de richting waarin ze zitten. Zo kan men proberen patronen te ontdekken en bekijken in welke richtingen zich mogelijk concentraties bevinden van leerlingen met bepaalde kenmerken.

Dat beeld werd vooral gemaakt om de loopbanen van de leerlingen in kaart te kunnen brengen. Wanneer men alle leerlingen selecteert die in een bepaald schooljaar gestart zijn, wordt de loopbaan van die leerlingen weergegeven. Daarbij opent zich ook een analysevenster. Zo kan men zien hoeveel leerlingen op de school gebleven zijn, hoeveel leerlingen de school hebben verlaten, welke leerlingen vertraging hebben opgelopen enzovoort. Men kan ook de omgekeerde beweging maken en een bepaalde richting in een bepaald schooljaar opzoeken om na te gaan vanwaar die leerlingen gekomen zijn. Zo kan men bijvoorbeeld nagaan hoeveel instroom er is vanuit andere scholen en in welke leerjaren.

Op de vraag van *Koen Daniëls* of men spreekt over scholen of instellingsnummers, antwoordt *Wendy Luyckx* dat het gaat over een adres, een schoolpoort. Men kan meerdere schoolpoorten combineren. Er blijkt immers dat vooral in het secundair onderwijs een instelling echt niet hetzelfde is als een basisschool. Een adres blijft echter een stabiel gegeven, wat ook belangrijk is als men een evolutie wil zien, en als bouwsteen is het dus voor meer dan 90 procent van de scholen een goede manier om een school in beeld te brengen. Men kan meerdere adressen samen nemen en leerlingen aggregeren. Blijkt een adres toch niet de goede manier te zijn, dan kan er nog met de hand worden geprogrammeerd om die school toch zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Dat is immers belangrijk om loopbanen van leerlingen in beeld te brengen.

3. Planlastcalculator

Jeroen Lauwers licht de planlastcalculator toe. De inspectie heeft de opdracht daartoe gekregen, maar vindt dat zelf ook heel belangrijk. De twee grote uitdagingen zijn het opkrikken van de onderwijskwaliteit en het aantrekkelijk maken van het beroep van leraar. De inspectie gelooft dat als mensen hun beperkte tijd maximaal kunnen besteden aan dingen die ertoe doen, dat een zeer goede zaak is voor die beide elementen, en dat motiveert haar ten eerste om de planlast aan te pakken. Dat gebeurde al, maar in het schooljaar 2022-2023 zal het op grotere schaal en met een grotere systematiek gebeuren. Ook zal de planlast meer in kaart worden gebracht. Dat zou in een rapport kunnen worden gegoten. De inspectie registreert ook systematisch wat ze daarover op scholen ziet. Dat kan ook worden aangeboden aan de scholen, zodat zij zelf de perceptie van planlast in kaart kunnen brengen en zien waar ze in hun schoolspecifieke context kunnen ingrijpen om de planlast te verminderen.

De spreker verwijst vervolgens naar de definitie van planlast die de inspectie hanteert: "Wij definiëren planlast als het gevoel niet met de kern van onderwijs bezig te kunnen zijn door allerhande (administratieve) taken die niet essentieel lijken en waarvan men niet weet wat er later mee gebeurt. Planlast wordt bovendien veroorzaakt door diverse actoren zoals de overheid, overkoepelende organisaties of schooloverstijgende samenwerking."

Johan Danen wijst erop dat vaak wordt beweerd dat de scholen zelf ook een bron van planlast zijn. Dat staat echter niet in de definitie. Is dat bewust?

Jeroen Lauwers antwoordt dat men de scholen in eerste instantie vertrouwt op dat vlak, en dat heel veel van wat in scholen gebeurt, vaak – al dan niet correcte – interpretaties van regelgeving zijn. De onderwijsinspectie beseft dat ze ook zelf als een heel groot veroorzaker van planlast wordt gepercipieerd, maar dat heeft vaak ook te maken met interpretaties op het terrein. Het is niet de bedoeling om iemand met de vinger te wijzen: men zal iets aan planlast kunnen doen door op verschillende niveaus acties te ondernemen. Scholen kunnen wat dat betreft zelf ook een taak hebben, als ze dat willen.

Planlast is dus subjectief en contextafhankelijk en gaat ook over de verhouding tussen inspanning en effectiviteit. Zeker in het onderwijs is het niet zo dat mensen zo weinig mogelijk willen werken, maar ze moeten wel zien dat inspanningen ook echt renderen. Voor de inspectie is dat een heel belangrijk vertrekpunt. Het is ook cruciaal om te begrijpen hoe de planlastcalculator is opgebouwd. Er moet bijvoorbeeld zeker worden vermeden dat scholen veel inspanningen moeten leveren die weinig positieve effecten genereren. Het ideale is dat ze weinig inspanningen moeten doen om een groot positief effect te krijgen, maar dat is waarschijnlijk niet voor elk aspect van de schoolwerking haalbaar. Met de calculator berekent de inspectie dus niet alleen de grootte van de inspanningen. Ze capteert ook de percepties op scholen, want het is heel belangrijk dat schoolteams daarmee werken. Dat kan dan leiden tot meer voldoening, arbeidsvreugde en bevlogenheid bij leerkrachten.

De planlastcalculator is een online tool die voor iedereen beschikbaar is. De basis is een bevraging. De schooldirectie heeft een maximale keuzevrijheid wat het invullen daarvan betreft, naargelang wat ze het veiligst en het meest rendabel vindt: individueel of op groepsniveau of gediversifieerd, waarbij bijvoorbeeld specifiek de eerste graad of het secretariaat worden bevroegd. De calculator berekent waar in de schoolwerking veel planlast wordt ervaren. In het verleden trachtte men dat bovenschools via focusgroepen in kaart te brengen, bijvoorbeeld bij Operatie Tarra, maar wat de ene school als planlast ervaarde, ervaarde de andere niet zo, zodat het ook heel moeilijk was om actie te ondernemen. Nu heeft de directeur de gelegenheid om te zien waar dat opduikt in de schoolwerking.

De bevraging bevat 33 items, geselecteerd op basis van eigen focusgesprekken, ervaringen van inspecteurs en zaken die uit Operatie Tarra naar voren zijn gekomen. Dat was een evenwichtsoefening: de inspectie meent dat men met die 33 items vrij goed de hele schoolwerking in kaart kan brengen, zodat schoolteams vervolgens kunnen inzoomen op problemen. De spreker meent dat dit directies voor het eerst een basis zal bieden voor een strategisch planlastbeleid met een langetermijnperspectief, weg van de steekvlampolitiek die er vaak is op scholen. De inspectie heeft geen toegang tot het individuele rapport van een school. Dat zou immers indruisen tegen de geest waarin de calculator werd ontwikkeld. Die zou zo immers weer een soort controletool worden. Wel heeft de inspectie de mogelijkheid om het gemiddelde van de deelnemende Vlaamse scholen van het jongste jaar te consulteren. Zo kan ze de vinger aan de pols houden en rapporteren in welke domeinen bovenschools veel planlast wordt ervaren.

In de tool kan men als individu naar de bevraging gaan en perfect zien welke vragen er gesteld worden. Maar de sterkte van de calculator is dat hij gemiddelden van de percepties van mensen op school kan berekenen. Voor individuen is dat net iets minder zinvol. Aan de hand van een individuele bevraging kan men zich wel benchmarken met het Vlaamse gemiddelde.

Als men een bevraging openklikt, ziet men mogelijke planlastveroorzakers. Dat zijn niet per se planlastveroorzakers, maar domeinen waar frequent planlast opduikt. Het is dan aan de school zelf om vanuit dat perceptieonderzoek te zien waar het veel of weinig is. Er zit ook geen oordeel in de vragen dat het sowieso

planlastveroorzakers zijn, het gaat erover hoe functioneel de school ermee omgaat. Als men een vraag openklikt, wordt telkens gevraagd of de respondent ermee te maken heeft in het werk, omdat de onderwijsinspectie niet wil dat mensen die er niets mee te maken hebben mee gaan wegen. Als men een bevraging doet in het basisonderwijs en er is een vraag over leerlingenstages, wat maar in zeer weinig basisscholen aan de orde is, kan het team dat weggelassen, zodat dat niet meegenomen wordt.

Klikt men op 'nee', dan kan men naar de volgende vraag. Klikt men op 'ja', dan kan men aanduiden wat de verhouding is tussen de inspanning en het effect op de schoolwerking. Jeroen Lauwers heeft gemerkt dat dat voor onderwijsprofessionals de eerste keren even nadenken is, maar dat het een systematiek is waar mensen vrij goed mee vertrouwd raken. Men kan dan een antwoordmogelijkheid kiezen, bijvoorbeeld 'ik lever vrij veel inspanning, maar dat levert ook vrij veel effect op'. Voor de 33 items die bevragd worden, geeft men de antwoorden in.

De school krijgt daar vervolgens een rapport van, een overzicht van de domeinen waar ze in het rood, oranje of groen zit, en de school krijgt een individuele terugkoppeling. Er wordt gevisualiseerd welke antwoorden meer of minder werden gekozen. Men kan de distributie op de school zien, men kan zien waar in het team heel weinig consensus over is of waar een heel duidelijk patroon in zit. Er wordt ook het gemiddelde van de school gegeven en het gemiddelde van de deelnemende Vlaamse scholen. Dat geeft een school de gelegenheid om te kijken waar men zit in het kwadrant.

De onderwijsinspectie werkt nauw samen met het Departement Onderwijs en Vorming en met het kabinet om over planlast gezamenlijk te communiceren en initiatieven te nemen. De spreker spitst zich toe op de initiatieven die de inspectie neemt. De planlastcalculator is er voor scholen en dient om te prioriteren. De inspectie heeft toegang tot het gemiddelde van de deelnemende Vlaamse scholen.

Daarnaast gebruikt de onderwijsinspectie de planlastradar, waar dezelfde 33 items gebruikt worden als in de planlastcalculator. De radar wordt gebruikt door inspecteurs om telkens voor drie items per school tijdens een doorlichting aan te geven of er planlast gezien werd of niet. Op die manier kan men het relatieve gewicht van de percepties van scholen ook toetsen aan wat de inspecteurs gezien hebben. De inspecteurs kunnen aanduiden dat het team een perceptie van planlast heeft, maar dat die er eigenlijk niet is. Maar het kan ook zijn dat de inspecteur zegt dat het gegrond is en dat er een vermoeden van reële planlast is.

In het geval van een vermoeden van reële planlast krijgt de directeur daar ook een brief van. Dat weegt niet door in de advisering die de inspectie toepast. Dat is ook geen decretale opdracht, maar het is vanuit een alertheid voor planlast dat dat signaleerd en geformaliseerd wordt in een brief aan de directeur. Dat geeft een helikopterzicht over wat de onderwijsinspectie op scholen vaststelt en waarover ze in gesprek gaat in scholen. Nu kan dat ook systematisch geregistreerd worden en kan daarover gerapporteerd worden.

In september 2022 heeft de onderwijsinspectie de VOI.CE-app een bevraging over planlast gelanceerd om te peilen in welke mate professionals zicht hebben op hoe ze planlast ervaren, hoe het gesteld is met hoe ze zelf de kennis van de regelgeving ervaren, maar ook hoe ze aankijken tegenover planlastveroorzakers en de mate waarin een school planlast op school ook prioriteert. Die resultaten worden op dit moment nog verwerkt en ze worden ook aan het onderwijsveld teruggegeven.

Die drie bronnen samen, samen met de onderzoeken die er al geweest zijn en de focusgesprekken die nog met de inspecteurs gehouden zullen worden over de thematiek, worden gebundeld in een onderzoeksrapport. De spreker verwacht dat

daarmee een antwoord geboden kan worden op vragen als waar de planlast zich situeert en wie er verantwoordelijk voor is. Het antwoord zal waarschijnlijk zeer gelaagd zijn. Het zal een combinatie van factoren zijn. Weet iedereen precies wat er verwacht wordt of niet? Dat kan bijvoorbeeld ook uit de VOI.CE-bevragingen gehaald worden. In welke mate wordt het nu bij scholen en besturen geprioriteerd? Waar kan men in de toekomst verder op inzoomen? Dan kunnen de scholen inzoomen op de aspecten waar veel planlast zit. Dat kan ook op Vlaams niveau gebeuren. Jeroen Lauwers hoopt om dat via rapportering te kunnen bewerkstelligen.

Tot slot verwijst hij naar de belangrijkste websites en contactadressen voor de DataWijzer en de onderwijsinspectie.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Jan Laeremans

Jan Laeremans vraagt hoe men met die instrumenten naar de scholen gaat. Wordt dat via e-mail naar alle scholen gestuurd en laat men hen maar uitproberen? Of wordt de vraag gesteld of ze zin hebben om deel te nemen? Gaat dat samen met een doorlichting, waarbij men dat verplicht moet gebruiken? Of wordt het aan alle scholen gegroepeerd aangeleerd? Dat is de spreker niet helemaal duidelijk. Hij denkt dat daar ook opleiding voor nodig is. Hoe zit het daarmee?

Dataveiligheid is een belangrijk aspect. Als de directeur alle data moet bijeenbrengen is het toch de bedoeling dat daar geen buitenstaanders aan kunnen.

Is het de bedoeling dat de resultaten van de Vlaamse toetsen daar ook in verwerkt worden?

1.2. Loes Vandromme

Loes Vandromme hoorde dat de Vlaamse onderwijsinspectie de data 'as is' met de grootste zorg verwerkt en dat, als die zorg niet voldoet aan de verwachting van de gebruikers, men tracht bij te sturen in overleg. Wat betekent dat precies?

Wegens de GDPR-wetgeving mag de DataWijzer enkel gebruikt worden voor interne kwaliteitszorg. Dat geldt ook voor het auteursrecht op de beelden. Hoe kan men ervoor zorgen dat de scholen dat niet als een drempel ervaren? Waarom kan de DataWijzer alleen voor interne kwaliteitszorg worden gebruikt? Welke mogelijke toepassingen zijn onwenselijk, gelet op de GDPR-wetgeving?

Loes Vandromme vraagt meer duiding bij de stelling dat de cijfers geen oordeel inhouden maar aanleiding kunnen geven tot doorlichtingsvragen.

Het parlementslid vindt het heel belangrijk om de datageletterdheid van scholen te optimaliseren. Daarvoor kijkt ze vooral naar de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD's) en de directies. Hoe kan men ervoor zorgen dat scholen echt datage-dreven zijn? Welke stappen kan men daarin nog zetten?

Volgens de spreker heeft elke leerkracht zijn eigen planlastmeter. Niet iedereen heeft een even grote veerkracht. Het gaat over aanvoelen versus realiteit. Als mensen aanvoelen dat er veel planlast is, terwijl de calculator zegt dat dat niet het geval is, hoe kan men scholen daar dan in begeleiden? Het is dan volgens haar aan het schoolbestuur, de directie en de schoolcultuur om aan te duiden dat in het onderwijs ook zaken op papier moeten worden gezet. Het parlementslid heeft het

gevoel dat alles soms op een hoop wordt gegooid, maar het gaat volgens haar over het behalen van leerwinst en de evolutie van de leerlingen.

Over planlast zijn er 33 elementen in de calculator opgenomen. Loes Vandromme vraagt of die zich op een didactisch niveau of op een beleidsmatig niveau situeren. Er is planlast voor de leerkrachten maar ook bij de directeurs en zelfs bij het schoolbestuur. Wordt er rekening gehouden met de planlast op de verschillende niveaus?

De directeur krijgt een brief. Waarom gaat die ook niet naar het schoolbestuur?

Er worden 33 elementen meegenomen in het Referentiekader Alert voor Planlast (RAP). Kan men duiden op basis waarvan die gekozen zijn en of het ROK al bekend is in het onderwijsveld? Wat is de precieze onderlinge verhouding tussen de planlastradar en de planlastcalculator?

Het parlementslid verwijst naar het viersporenmodel om de strijd tegen planlast aan te gaan, zowel binnen het RAP als de planlastcalculator. Het interesseert haar vooral hoe de vier sporen op elkaar zijn afgestemd en hoe men tot een traject komt. Voor scholen, directeurs en bestuurders is het immers vooral belangrijk dat er een traject wordt gevolgd. Hoe wordt dat aangepakt?

Loes Vandromme kijkt uit naar het planlastrapport dat er komt in mei 2023. Zij vraagt of er een nulmeting is gebeurd zodat men over de verschillende jaren heen kan meten of er werkelijk een planlastdaling is. Die nulmeting zal wellicht Vlaanderenbreed vergeleken kunnen worden. Is de tool zo gemaakt dat een school ook haar individuele evolutie kan bekijken?

Het lid zou willen horen hoeveel mensen ingeschreven waren op de interactieve try-outsessie. Zij is ten slotte ook benieuwd naar de bevindingen over de planlastradar en het verschil tussen de realiteit en het aanvoelen, want dat is volgens haar de grootste uitdaging.

Loes Vandromme sluit daarbij aan met de vraag of ook elementen van de context binnen een school, zoals de lerarenuitval, in de DataWijzer vervat zitten. Dat zou een belangrijke parameter kunnen zijn, gezien het grote lerarentekort.

Tot slot heeft ze nog een vraag over de gedifferentieerde doorlichting, waarbij op zoek gegaan wordt naar verschillende data om een schoolprofiel te creëren, waardoor eventuele knipperlichten sneller aangaan en er sneller en intensiever kan worden ingegrepen via begeleiding. Wordt via de DataWijzer en de planlastcalculator sneller doorverwezen naar de begeleiding door de PBD's die hiervoor decretaal bevoegd zijn?

1.3. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman noemt de DataWijzer een ongelooflijk nuttig instrument. Ze wil graag verder grasduinen in het voorbeeld om een nog beter beeld te krijgen.

Ze sluit zich aan bij heel wat vragen die al gesteld zijn door Jan Laeremans en Loes Vandromme. Ze vindt het heel belangrijk om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk leerkrachten en directies zich bewust zijn van het bestaan ervan, zodat er zoveel mogelijk gebruik van wordt gemaakt en dat men goed nadenkt over hoe men ervoor kan zorgen dat directies dat goed kunnen gebruiken. Volgens haar kan het immers in eerste instantie wat intimiderend overkomen omdat de DataWijzer heel veel informatie bevat. Het is een kwestie van mensen goed op te leiden om ermee om te gaan. Wat staat in dat verband op stapel? Hoe gebruikt de onderwijsinspectie zelf de DataWijzer in de inspectieverslagen?

Hannelore Goeman vraagt of de sprekers nog kort kunnen toelichten hoe er concreet op school wordt omgegaan met de planlastcalculator. Wie vult die in een school allemaal in?

Ze herhaalt dat ze het een ongelooflijk nuttig instrument vindt. Maar als er haar twee zaken zijn bijgebleven als ze met mensen op het terrein over planlast praat, dan is dat op de eerste plaats dat planlast vaak ervaren wordt als een lasagne. Men heeft het gevoel dat er heel veel verschillende verwachtingen zijn op verschillende niveaus: het beleid, de koepel, de scholengemeenschap en de school zelf. Dat komt allemaal samen en wordt vaak te veel. Ze is dan ook geïnteresseerd om wat meer uitleg te krijgen over de 33 items. Komen die verschillende niveaus daarin aan bod? Hoe werd daarmee omgegaan?

Als bij een inspectie op de planlastradar te zien is dat er een echt planlastissue is en er een brief naar de schooldirecteur gaat, betreft dat dan enkel issues die binnen de school kunnen worden aangepakt? Hannelore Goeman heeft het gevoel dat een deel van de planlast inderdaad op de school ontstaat, maar dat er ook zaken zijn die als planlast ervaren worden – zoals verslagen en rapporten – die op hogere niveaus zitten. Daarmee kan een directeur toch niet meteen aan de slag? Ze wil weten hoe de onderwijsinspectie de aanpak ziet van wat er uit een planlastcalculator komt. Is dat iets waar ook het beleid mee naar moet kijken? Wat bevelen de sprekers hierover aan?

Een tweede thema dat altijd ter sprake komt, is de juridisering van het onderwijs. Leerkrachten voelen soms dat ouders hen wantrouwen en hebben daardoor de neiging om ongelooflijk veel op papier bij te houden. Ze doen dat om zich voldoende te kunnen verantwoorden, mocht er ooit een klacht ingediend worden of beroep aangetekend worden. Is dat iets wat ook aan bod komt in de planlastcalculator of tijdens inspectierondes?

1.4. Johan Danen

Ook *Johan Danen* is onder de indruk van beide instrumenten. Het lijkt hem de bedoeling dat er zo effectief mogelijk gebruik van wordt gemaakt, zowel door de inspectie als door de scholen zelf, en misschien ook door andere actoren die er belang bij kunnen hebben in functie van beter onderwijs.

Hoe kan ervoor gezorgd worden dat directieleden beter data- of informatiegeletterd zijn dan vandaag? Johan Danen heeft de voorbije periode enkele scholen bezocht en het viel hem op dat directies met heel veel informatie geconfronteerd worden: mails, boekjes, omzendbrieven enzovoort. Sommige directeurs zijn minder goed opgeleid om op een goede manier met data om te gaan. Beschouwt de onderwijsinspectie het als haar taak om aan die datageletterdheid te werken? Of is dat eerder iets voor begeleidingsdiensten of andere actoren binnen het onderwijsveld? Het zou immers jammer zijn als zo'n interessant instrument op een verkeerde manier gebruikt wordt. De ambitie moet toch zijn om het zo goed mogelijk te laten gebruiken, vindt Johan Danen.

Hij neemt aan dat leerkrachten de vrijheid krijgen om de planlastcalculator al dan niet in te vullen. Hoe wordt er dan voor gezorgd dat het verkregen beeld representatief is?

De sprekers maakten duidelijk dat wat uit de planlastcalculator komt enkel op geaggregeerd niveau bekeken wordt. De onderwijsinspectie heeft geen zicht op wat daaruit blijkt voor elke individuele school. De planlastradar speelt wel een rol om in te schatten wat de planlast voor een school is. Zou het niet interessant zijn, zo stelt Johan Danen voor, om het beeld dat uit de calculator komt te leggen op wat de radar aangeeft? Er werd voorgesteld dat niet te doen, maar het is toch de

bedoeling om de planlast terug te dringen of er alleszins voor te zorgen dat wat men administratief moet bijhouden nuttig wordt geacht. Is er dus geen mogelijkheid om beide instrumenten op elkaar te leggen?

Wat betreft de DataWijzer, stelt hij zich dezelfde vraag als mevrouw Goeman: wat doet de inspectie ermee?

1.5. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans zegt dat het onderwerp ook de N-VA-fractie na aan het hart ligt. In de commissie zetelen wel wat voormalige leerkrachten en die weten uit ervaring dat planlast een groot probleem is. Vanuit oppositie en meerderheid is men dan ook op die nagel blijven kloppen, omdat men weet dat het niet eenvoudig is om de planlast te verminderen. Er hebben al heel wat ministers hun tanden op stukgebeten. Voormalig minister van Onderwijs Hilde Crevits bracht de planlast-aanpak in een stroomversnelling met Operatie Tarra. Minister Weyts bouwt hierop verder en neemt de problematiek ook zeer serieus, aldus Karolien Grosemans.

Planlast is ook een probleem in Nederland. Ook daar is er heel veel administratieve rompslomp. Is de onderwijsinspectie ook naar Nederland getrokken, om daar te gaan kijken en eventuele good practices over te nemen?

Uit een recente studie van de UGent kwam naar voren dat leraren 33 procent van hun werktijd besteden aan taken die ze als planlast ervaren en dat de digitale leeromgeving nog meer planlast met zich meebrengt, omdat dat het natuurlijk makkelijker maakt om alles over leerlingen gedetailleerd bij te houden. Daarnaast zou het ook zorgen voor een doorgeslagen juridisering. Karolien Grosemans wil weten of de inspectie tijdens doorlichtingen dergelijke tendensen heeft kunnen noteren. Is het zo dat de digitalisering het nog wat zwaarder maakt en geeft de inspectie daarover advies?

Geeft de onderwijsinspectie ook advies om leraren opnieuw meer autonomie en vrijheid te geven? Merkt zij dat daar soms een probleem zit?

In de commissie is ook de planlastposter al aan bod gekomen. Is de inspectie ook betrokken bij het opstellen van die poster?

Karolien Grosemans is daarnaast zeer geïnteresseerd in de online tool over planlast. Kan de commissie die 33 items ergens bekijken, ook al zijn de commissieleden niet verbonden aan een school? Planlast heeft immers met zoveel aspecten te maken: met leiderschap, met professionalisering enzovoort.

Leerkrachten die minder vorming krijgen, voelen zich onzekerder op de werkvloer. Samenwerking met andere leerkrachten vergroot dan weer het zelfvertrouwen en vermindert de ervaring van planlast. Ook autonomie, inspraak en het leerlingvolgsysteem zijn elementen die nieuwsgierigheid naar de tool opwekken. Het feedbackrapport kan pijnpunten aangeven, maar er is een nulmeting nodig om de evoluties en de bijstellingen aan af te toetsen.

Hoever staat het met het RAP? Wanneer wordt de planlastcalculator concreet uitgerold? Hoe worden directies en leerkrachten aangemoedigd om die te gebruiken? Leverden de tussentijdse try-outs interessante conclusies op?

Het volgende aspect is de focus op controle. Sinds inspectie 2.0 gaat men eerder adviseren, stimuleren en in dialoog met de school. Toch worden doorlichtingen nog steeds als een grote planlastveroorzaker ervaren. Kunnen de administratieve lasten nog meer worden beperkt? Of vraagt de inspectie nu al het minimum minimum?

Doordat de onderwijsinspectie op heel veel scholen komt, ziet ze heel veel goede praktijken. Worden die ook verder verspreid?

Hoe zit het met de wisselwerking tussen de onderwijsinspectie en de PBD's? Wordt een school met tekorten automatisch met de PBD in contact gebracht? Zou dat niet nuttig zijn?

Interne kwaliteitszorg leidt vaak tot heel veel papierwerk. Er worden proactief interessante tips gegeven om te veel papierwerk tijdens de doorlichting te vermijden. Maar er zijn nog mogelijkheden. Het parlementslid woonde een doorlichting bij waar de inspecteur de directeur innovatief doorheen het proces leidde. Het was een zeer goede praktijk, die best gedeeld had mogen worden in een filmpje.

Wat de DataWijzer betreft, zijn er twee kanten. Enerzijds is er enthousiasme, want wat men kan meten, kan men ook managen. Anderzijds is er de bezorgdheid dat het toch voor extra planlast kan zorgen. De spreker vindt het daarom goed om scholen erop te wijzen dat ze niet alle data moeten genereren, maar alleen diegene die aansluiten op hun missie, visie en doelen en dus een meerwaarde kunnen vormen bij beslissingen. Anders dreigt dit voor leerkrachten en directies dramatisch te worden. Er moet ook worden ingezet op datageletterdheid. Dat is nodig, want leerkrachten zijn geen data-analisten. Data moeten doelmatig gebruikt kunnen worden.

Tot slot zijn niet alleen getallen belangrijk. De data tonen ook tendensen. Alleen: als men een aantal problemen detecteert, hoe gaat men ze dan oplossen? Nederland lijkt naar een integraal systeem te evolueren waarbij problemen die uit data gegenereerd worden, meteen aan oplossingen worden gekoppeld. Worden er, zonder de werkdruk te willen verhogen, ook in Vlaanderen stappen in die richting gezet?

1.6. Koen Daniëls

Koen Daniëls stelt vast dat bij de definitie van planlast de school zelf ontbreekt. Er is sprake van diverse actoren, zoals de overheid, overkoepelende organisaties of schooloverstijgende samenwerking. Maar ook scholen zelf leggen soms zware rapportering op. Hij bezocht in Mechelen een school waar een leerkracht werd verondersteld vijftien pagina's per leerling per maand rapportage af te leveren. Hij wil ook graag meer weten over de bevraging in de planlastcalculator.

De planlastcalculator vermeldt niet wie verplicht dat iets moet gebeuren. Dat is net cruciaal: wat moet en wie maakt het verplicht? De spreker verwijst naar de 255 verplicht in te voeren karakters bij het leerlingvolgsysteem. Een gezagsargument is eigenlijk niet de juiste motivatie. Veel beter is de vraag: waarvoor dient het? Heel vaak weten leerkrachten het antwoord daarop niet en verwijzen ze door naar het secretariaat. Daar hoort men dan dat het moet van de inspectie.

Koen Daniëls vindt dat er bij de werkdrukmeting te vaak geschermd wordt met het argument dat een bepaalde taak verplicht wordt vanuit een decreet of een besluit van de Vlaamse Regering. Hij roept op om dat beter te kaderen in de planlastcalculator.

In verband met de DataWijzer vindt hij het belangrijk dat het longitudinale onderzoek erin zit. Maar hij waarschuwt ervoor dat scholen na een verslag met te veel negatieve punten weleens zouden kunnen overgaan tot impulsieve acties zoals het te snel afleveren van getuigschriften in het geval van te veel zittenblijvers. Hij vraagt om daar rekening mee te houden en vindt het zinvol om in een handleiding te vermelden welke acties scholen uit het resultaat van de DataWijzer kunnen halen. Dat zou zo'n verslag begrijpelijker kunnen maken.

Daarbij aansluitend peilt de spreker naar de link tussen de DataWijzer en de schooldoorlichting. Hij vraagt zich af of het de bedoeling is dat bij een schooldoorlichting bijvoorbeeld geïnformeerd zou worden naar de acties van een school. Hij gaat ervan uit dat de opmerkingen en vragen van de inspectie door directies en leerkrachten gepercipieerd worden als een impliciete beoordeling en gebruikt zullen worden als gezagsargument. Daarbij aansluitend vraagt hij zich af wat de DataWijzer en de planlastcalculator naar introspectie voor de eigen werking voor de Vlaamse onderwijsinspectie opgeleverd hebben.

Een laatste vraag van Koen Daniëls gaat ook over de combinatie van de DataWijzer en de planlastcalculator en meer bepaald over de pedagogische keuzes van een school, waar de inspectie en het Departement Onderwijs en Vorming in principe geen zeg over hebben. Maar wat als blijkt dat net die keuze, bijvoorbeeld de keuze voor een verslag van vijftien pagina's over elke leerling in plaats van een puntenrapport, leidt tot overdreven planlast?

1.7. Hilâl Yalçın

Hilâl Yalçın heeft al positieve reacties gekregen op de DataWijzer. Ze vraagt zich af of schooluitval en spijbelgedrag als elementen er ook in opgenomen zijn en of de DataWijzer op lange termijn daarvoor een verklaring kan opleveren.

1.8. Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman vraagt hoe de scholen concreet aan de slag kunnen gaan. Kan men op basis van de tools een rapport met de relevante indicatoren en informatie genereren? Hoe maakt men dat gebruiksvriendelijk voor de scholen?

2. Antwoorden van de onderwijsinspectie

Lieven Viaene antwoordt dat voor de DataWijzer en de planlastcalculator werd samengewerkt met andere actoren. Zo gebruikt de onderwijsinspectie de data die het Departement Onderwijs en Vorming en AGODI aanleveren. Voor de planlastcalculator geldt dat het departement van de minister de opdracht heeft gekregen om het kader uit te werken, en dat is complementair aan wat de onderwijsinspectie heeft ontwikkeld. Dat wordt als een geheel aan de scholen aangeboden. De lancering van de calculator wordt ingekanteld in een sterk geheel.

Volgens *Lieven Viaene* zullen de interne en externe kwaliteitszorg aan elkaar worden vastgehaakt en dat geldt ook voor de tools die voor beide bruikbaar zijn. Daardoor wordt de link tussen beide veel krachtiger. Met inspectie 2.0 wilde men wat de scholen en de inspectie deden op het vlak van het beleid dichter bij elkaar brengen, waardoor de onderlinge verstandhouding werd verbeterd. De tools die de inspectie heeft ontwikkeld staan daarom in dienst van zowel de interne als de externe kwaliteitszorg. *Lieven Viaene* stelt dat men in alles de kwaliteitsdriehoek wil respecteren en bekrachtigen. De PBD's werden bij de tools betrokken, omdat het instrumenten moeten worden waar iedereen achter staat.

Hoe kan men in de toekomst met de data die in Vlaanderen worden gegenereerd meer en krachtiger aan de slag gaan? Voor *Lieven Viaene* is dat de grootste uitdaging. Het netwerk van Europese inspectiediensten dient daarbij als inspiratie om wetenschappelijk onderzoek en inspectie met elkaar te verbinden. De spreker is ervan overtuigd dat men daar in de toekomst grote stappen vooruit kan zetten.

Wim Verreycken geeft mee dat de DataWijzer vanaf de release op 8 en 9 november 2022 veelvuldig werd geconsulteerd. De weken daarna telde men 150 unieke gebruikers per dag. Dat bewijst dat de DataWijzer ook wordt gebruikt door scholen die niet op de rol staan om doorgelicht te worden en dat ondersteuning buiten de

doorlichtingsperiode noodzakelijk is. De onderwijsinspectie engageert zich bij een inspectie om het instrument toe te lichten, maar daarnaast is er een rol weggelegd voor de PBD's. Volgens Wim Verreycken is het basistraject voor de PBD's intussen afgelopen. Zij kunnen nu aan de slag met de DataWijzer en kunnen los van een inspectie ondersteuning bieden.

Wendy Luyckx gaat in op de vragen over de disclaimers die op de DataWijzer staan. De data die men presenteert, kan men alleen verwerken, niet veranderen. Door de snelle release van de DataWijzer voor het secundair onderwijs en het basisonderwijs is het een bètaversie. De onderwijsinspectie wil heel veel leren om het instrument te verbeteren en *Wendy Luyckx* deelt daarover de bezorgdheden van de commissieleden. Wat hebben de scholen en de PBD's verder nodig om het instrument te kunnen inzetten om hun eigen schoolwerking en het onderwijs te bevorderen? Daarover is er tweewekelijks een vragenuurtje met de PBD's, om hun bezorgdheden en suggesties over het instrument te delen.

Wendy Luyckx vervolgt dat de inspectie graag de opdracht opneemt om een vooranalyse of een knipperlichtenpagina toe te voegen aan de DataWijzer. Maar het grasduinen in het instrument heeft voor scholen ook wel een aantal voordelen. Er is een 'halfuurtje van de inspecteur' ontwikkeld om op een halfuur door de DataWijzer te gaan en een aantal grote elementen naar boven te halen. Inspecteurs en PBD's organiseren veel seminaries, die gretig gevolgd worden.

Data zijn leuk, maar houden geen verklaringen in, stelt *Wendy Luyckx*. De interpretatie gebeurt tijdens een doorlichtingsonderzoek, maar ook op de school zelf. Inspecteurs zullen met de school op zoek gaan naar patronen en daarbij opletten om niet overhaast conclusies te trekken. Scholen krijgen data waarmee ze in de literatuur kunnen duiken, bijvoorbeeld als ze vaststellen dat leerlingen met een andere thuistaal systematisch uitvallen. Ze kunnen zien of er andere scholen gelijkaardige problemen hebben en dan nagaan hoe die worden aangepakt. Het is vooral een tool om de PDCA-cyclus rond te maken. Ze maken beleid, geven het tijd en kunnen zien of de data later in de richting evolueren die ze beoogden.

De inspectie is ook bezorgd dat het instrument bij de verkeerde mensen terecht komt, geeft *Wendy Luyckx* toe. Daarom werd veel zorg besteed aan de toegang tot de databank. Op dit moment krijgt een directeur zijn DataWijzer te zien door in te loggen via *itsme*. Elke school logt aan via de website, maar daar wordt het overgenomen door *itsme*, tot ze de adressen te zien krijgen waartoe ze toegang hebben. De achterliggende data worden niet meegegeven. Die zijn afgeschermd en daar zit een serieuze beveiliging op. De DataWijzer geeft nooit de achterliggende data mee, maar genereert ze pas als iemand ze opvraagt. De directeur beslist wie hij toegang geeft tot de DataWijzer. Die moet er wel goed over nadenken, geeft *Wendy Luyckx* mee, omdat data soms ook als heel bedreigend kunnen overkomen. De directeur moet bijvoorbeeld vermijden dat er bij gesprekken over data te snel naar verklaringen wordt gezocht.

De ontwerpers van de DataWijzer hebben geprobeerd om het instrument redelijk intuïtief te maken, zegt *Wendy Luyckx*. Er is wat opleiding voorzien voor de boxplots die in de DataWijzer voorkomen, maar verder zijn er geen foute vragen die iemand kan stellen. Hoe rijker de invalshoeken rond de tafel, hoe rijker de gesprekken. De datagesprekken zijn ontwikkelingsgericht en passen dus in de ontwikkelingsgerichte dialoog van de inspectie. In een doorlichting zal men trianguleren, dus niet enkel werken op basis van data die de inspectie presenteert, maar ook andere elementen als onderzoek ter plekke in beschouwing nemen, vooraleer men komt tot een doorlichtingsverslag. Een doorlichtingsverslag is nooit op één enkele bron gebaseerd.

De inspectie monitort constant een aantal Vlaamse parameters, verduidelijkt de spreker. Ze houdt bij of die variabelen gecorreleerd zijn. Sommige beelden worden teruggekoppeld naar elke school. PBD's en scholen zijn zeker geïnteresseerd in dat Vlaamse beeld. Er is nog een indrukwekkende lijst van zaken die de inspectie wil opnemen, zoals een DataWijzer voor het buitengewoon onderwijs. De inspectie stelt zich als een lerende organisatie op en kijkt hoe data in doorlichtingen een positieve rol kunnen spelen bij het ondersteunen en controleren van scholen.

Wim Verreycken wijst erop dat men het aantal variabelen dat weergegeven wordt in de DataWijzer beperkt heeft. Het betreft enkel de variabelen die te linken zijn aan het ROK. Variabelen in verband met pedagogische keuzes komen niet aan bod, tenzij ze een effect hebben op het referentiekader. Spijbelgedrag zit bijvoorbeeld in de DataWijzer en men kan de geschiedenis ervan raadplegen, zowel die in een bepaalde school als de Vlaamse trend en de vergelijking met bepaalde referentiegroepen.

De Vlaamse toetsen waren in de vorige versies niet beschikbaar, maar daarover is overleg aan de gang. Het is evident dat zij een plaats zullen krijgen in de rubriek 'Resultaten en effecten'. Het overleg heeft als doel ervoor te zorgen dat de herkenbaarheid voor de scholen maximaal is, zodat het niet afhangt van de bediener van het dashboard hoe het instrument gelezen moet worden. Visuals moeten op elkaar afgestemd zijn, zodat er duidelijkheid is voor de eindgebruiker.

Jeroen Lauwers gaat in op de vraag over het bekendmaken van de planlastcalculator bij de scholen. Daarvoor wordt de samenwerking met de PBD's gebruikt. Zij weten hoe de calculator gebruikt moet worden. Daarnaast worden er ook Q&A-sessies georganiseerd voor directies wanneer de planlastcalculator effectief gelanceerd wordt. Dat zal gebeuren als ook het planlastkader klaar is. Er komt ook een handleiding, stipt de spreker aan. Doordat de onderwijsinspectie voortdurend scholen bezoekt, ziet ze ook in welke situaties de school erbij gebaat kan zijn om de planlastcalculator te gebruiken en dat kan dan gesignaleerd worden in de gesprekken. Als de inspectie een vermoeden heeft van planlast, dan zal dat in de brief aan de directeur meegegeven worden. Het kan dus voortdurend onder de aandacht gebracht worden, zodat het geen eenmalige aandacht is die snel weer vergeten is.

Het is voor een school mogelijk om de eerste meting als een nulmeting te zien. De directie kan dan op elk moment beslissen om die helicopterview weer te activeren aan de hand van het dashboard dat ze kreeg van de inspectie. Het biedt dus de mogelijkheid voor scholen om evoluties te zien, zoals de inspectie dat ook kan. Jeroen Lauwers ziet ook het planlastrapport dat door de inspectie wordt opgeleverd als een soort nulmeting. In Operatie Tarra werd er al mooi werk geleverd, maar dat was vooral kwalitatief onderzoek. Hij denkt dat het nu sterker onderbouwd kan worden, op basis van wat men frequent ziet terugkomen in scholen. Dat levert een meer adequate nulmeting op om te kunnen zien of er een stijging of een daling is.

De spreker gaat in op de vragen over het RAP. Daar zitten aspecten in van zowel beleid als didactiek. Het is ook gekoppeld aan het ROK. Daar zit bijvoorbeeld het schoolreglement in, dat meer beleidsmatige aspecten heeft, en ook het schoolwerkplan, dat in het basisonderwijs verplicht is. Maar het gaat eveneens in op het microniveau van leerkrachten, zoals het opstellen van rapporten of het geven van feedback aan leerlingen. Andere aspecten zitten op het mesoniveau, zoals het gebruik van het zorgcontinuüm of de samenwerking met het CLB. Mensen kunnen in de bevraging aanduiden met welke van de 33 aspecten ze niet te maken hebben, zodat het in principe steeds relevante groepen zijn die een antwoord geven.

Het RAP vormt dezelfde basis voor de planlastcalculator als voor de planlastradar, die een meer controlerende functie heeft. De calculator is eigenlijk een instrument voor de scholen zelf om een strategisch beleid te kunnen voeren. De inspectie doet

vaststellingen aan de hand van wat ze zelf ziet. Als de inspectie bijvoorbeeld vaststelt dat er overdadig veel feedback is of er veel te uitvoerige rapporten geschreven worden, kan ze dat signaleren. De inspectie kan dus de twee bronnen naast elkaar leggen, met de percepties van de scholen op macroniveau, getoetst en gevalideerd vanuit de rol van de inspectie. Zij heeft ook kennis van de onderwijsregelgeving en kan er eventueel op wijzen dat iets wat misschien ervaren wordt als planlast, soms gewoon hoort bij wat de school moet doen. Anderzijds kan de inspectie, wanneer ze vaststelt dat een probleem zich bij heel veel scholen voordoet, aan het beleid vragen om dat te bekijken. De inspectie gaat dus niet de regelgeving op de scholen in twijfel trekken. Zij is zich ervan bewust dat ze daarvan de handhaver is. Maar doordat ze op macroniveau kan rapporteren, kan de inspectie ook beleidsadviezen formuleren.

In verband met de interactieve try-outs, geeft Jeroen Lauwers mee dat daarvoor het netwerk werd aangeschreven van mensen die al betrokken waren bij de ontwikkeling van het RAP. Een dertigtal onderwijsprofessionals heeft daarop gereageerd. Dat waren vooral directeurs, maar ook een aantal leerkrachten. Zij vonden onder andere dat er in de eerste versie van de planlastcalculator te veel jargon zat. Daarom werd de vraagstelling toegankelijker gemaakt en werd afgeweken van de taal van het ROK. De onderwijsprofessionals waren overwegend positief. Zij vinden het wel belangrijk dat er naar gemiddelden wordt gekeken en ze hebben daarom het belang van het tweede deel benadrukt. De inspectie voelt zich daardoor gesteerd dat ze ook een signaalfunctie moet hebben en dat niet enkel de tool een functie heeft.

Planlast maken is gemakkelijk, maar zich ervan ontdoen, is zeer moeilijk, merkt de spreker op. Zonder een doordacht beleid waarin alles op elkaar is afgestemd, kan de indruk van gelaagde planlast heel gemakkelijk ontstaan. Het moet dus op alle verschillende niveaus tot reflectie stemmen, ook bij de inspectie zelf. Daarom wordt intern de lijst van minimale zaken herbekeken en wordt de vraag gesteld of dat echt overeenstemt met wat er nodig is. Het blijft wel een moeilijke vraag wanneer ingegrepen moet worden en wanneer niet. Als een schoolteam bijvoorbeeld heel erg fan is van een bepaalde werkwijze, maar daar objectief gezien buitenproportioneel veel tijd in steekt, dan stelt zich de vraag of de inspectie moet ingrijpen, rekening houdend met de onderwijsvrijheid en het recht van scholen om eigen accenten te leggen. Het blijft complex.

De planlastcalculator heeft wel het voordeel dat schoolleiders kunnen zien waar ze meer doen dan wat gevraagd wordt en kunnen nagaan of het team dat als effectief ervaart of niet.

Er werd ook verwezen naar de juridisering en de ICT-systemen, omdat die ook planlast kunnen veroorzaken. Jeroen Lauwers bevestigt dat dat ook in de planlast-radar zit. Als een inspecteur in de planlast-radar aangeeft dat hij een vermoeden heeft van planlast, dan zal hij ook kunnen aanduiden waar die planlast veroorzaakt wordt. De inspecteur kan dan aangeven dat het team bijvoorbeeld niet voldoende op de hoogte is van de regelgeving en de minimale verwachtingen. Of de reden kan zijn dat een schoolleider of coördinator bewust iets extra vraagt. Ligt de oorzaak bij het gebruik van ICT-systemen of bij externe verwachtingen? Soms is er een amalgaam van verschillende oorzaken, maar men probeert die oorzaken toch te benoemen. Zo kan men op een gelaagde manier advies geven. Jeroen Lauwers hoopt dat men op die manier tegemoetkomt aan de opmerking dat men niet tot op dat niveau zou gaan. Dat gebeurt dus wel, het gebeurt alleen niet via de planlastcalculator, omdat men gemerkt heeft dat onderwijsprofessionals niet altijd zelf zicht hebben op de oorzaken van planlast. Als inspecteur kan men dat iets beter inschatten.

De onderwijsinspectie is ook gaan kijken hoe men dat in Nederland aanpakt, al kan men de twee contexten niet naast elkaar leggen. In Vlaanderen is er de vrijheid van onderwijs, waarbij men strategische keuzes kan maken en pedagogische projecten kan schrijven. Dat maakt ook wel dat men zeer terughoudend moet zijn om operationeel te kunnen zeggen wat iemand wel en niet moet doen. De Nederlandse onderwijsinspectie heeft een brochure uitgebracht om aan te geven wat men wel en niet moet doen voor bepaalde aspecten, maar zoiets ligt in Vlaanderen zeer moeilijk, zo blijkt. Toch probeert men daar stappen in te zetten, om daar meer transparantie in te bieden. Maar het is een moeilijke evenwichtsoefening. En men mag daarbij ook geen dubbelzinnige boodschappen geven, merkt de spreker op.

Ook de adviezen over autonomie kwamen aan bod. Men stelt vast dat directies zichzelf vrij goed inschalen als het gaat over het aanpakken van planlast, terwijl leerkrachten dat net niet zo ervaren. Daar blijkt een grote mismatch te zijn. Jeroen Lauwers roept dan ook op om daar samen beleid voor te maken. De planlastcalculator lijkt hem een heel goede aanleiding om daarover in gesprek te gaan.

Hij ziet ook mogelijkheden om er meer participatief mee om te gaan als schoolleiders of beleidsmakers onmiddellijk een doorvertaling en een interpretatie maken van regelgeving. Het kan heilzaam zijn om gewoon de regelgeving aan de leerkrachten te presenteren en te kijken hoe men daaraan tegemoet kan komen op een functionele manier.

Er werd ook gevraagd naar good practices. Dat wil men gericht aanpakken, door te kijken wat de behoeftes zijn in andere scholen. Best practices kunnen nuttig zijn specifiek voor die domeinen van de schoolwerking waar er echt veel planlast is. Het lijkt hem wel nuttig om de definitie van wat een best practice is, intern wat te herdenken. Men moet werkdruk daar een plaats in geven, waarbij men moet streven naar 'goed genoeg'. Want men stelt zeer veel perfectiedrang vast in het onderwijs, waarbij iedereen met alles in orde wil zijn en iedereen de beste leerkracht wil zijn. De spreker pleit ervoor dat iedereen goed nadenkt over zijn tijdsbesteding en om goede afwegingen te maken. Voor best practices moet men dus niet focussen op scholen die al heel hoog scoren, maar ook op scholen die vooral op een zeer functionele manier zaken realiseren.

Katja Petry gaat nog in op de vraag hoe men nu en in de toekomst met de data zelf omgaat. Ze wijst erop dat de belangrijkste taak van de onderwijsinspectie controleren maar ook stimuleren is. Dan is het geen goede zaak dat er op bepaalde scholen al tien jaar niemand is langsgegaan. Om goed te kunnen controleren en stimuleren, moet men de vinger aan de pols houden en veel frequenter en sneller scholen bezoeken, vindt ze. De onderwijsinspectie wil daar meer in gaan variëren.

Men wil dat aanpakken via verschillende sporen die momenteel worden uitgewerkt. Men moet nog tot het einde van het schooljaar verder zaken proberen en ontwikkelen voor gedifferentieerd doorlichten. Het laagste spoor krijgt minstens één doorlichting en één tussentijds bezoek op een periode van zes jaar, terwijl dat voor het hoogste spoor kan gaan over een periode van drie à vier jaar. De inspectie wil dus echt variëren.

Tijdens de coronapandemie heeft de onderwijsinspectie al ervaring opgedaan met ondersteunende bezoeken en dat bleek een positief verhaal. Scholen wisten dat ook te waarderen. Na een doorlichting volgt een tot drie jaar later een tussentijds bezoek, waarbij men samen met de school reflecteert over hoe ze aan de slag zijn gegaan met de bevindingen. Daar kan de DataWijzer ook een plaats in hebben, omdat men ook elk jaar blijft monitoren. De onderwijsinspectie zal ook over die data in gesprek gaan met de school in kwestie.

Als het over de verschillende sporen gaat, onderscheidt men lage intensiteit, gemiddelde intensiteit en hoge intensiteit. Katja Petry benadrukt daarbij dat er geen link is met het advies dat wordt gegeven. Het is dus niet omdat men een school vaak bezoekt, dat die school automatisch ook een ongunstig advies krijgt. Men bekijkt op basis van de data hoe iedere school zo goed mogelijk wordt opgevolgd.

Katja Petry geeft aan dat de onderwijsinspectie voor de opvolging met een trajectwijzer wil werken. De data in de trajectwijzer zijn deels dezelfde als die in de DataWijzer, maar in de trajectwijzer zitten ook alle gegevens die de inspectie doorheen de jaren over een school verzameld heeft en de inschalingen en adviezen. Die zijn immers zeer belangrijk om de intensiteit en het meest gunstige spoor voor een school te bepalen. Op regelmatige basis gaat de inspectie bekijken wat ze uit de vorige doorlichting weet, of die positief of negatief was, en welke data binnenkomen: bijvoorbeeld of er een daling in inschrijvingen is, wat de resultaten op de Vlaamse toetsen zijn enzovoort. Per parameter wordt gekeken naar de evolutie van een school. Dat is heel belangrijk. Ook worden de cijfers vergeleken ten opzichte van Vlaanderen. Voor sommige zaken heeft het echter weinig zin om ze over heel Vlaanderen te bekijken, maar is het relevanter ze te bekijken tegenover een gelijkaardige referentiegroep, bijvoorbeeld scholen met eenzelfde leerlingpopulatie. Het is nooit één parameter op zich, het is een combinatie van parameters waarbij iedere parameter bekeken wordt ten opzichte van de school, van Vlaanderen en van een vergelijkbare referentiegroep. Artificiële intelligentie en ook het eigen advies zullen daar zeker een plek in hebben. Zo zal bepaald worden op welk moment de onderwijsinspectie naar een school gaat voor een doorlichting.

De data van de DataWijzer spelen niet enkel daar een belangrijke rol, maar ook elders, stelt de spreker. Als men in een bepaald jaar beslist om een school door te lichten, kijkt men op voorhand in de DataWijzer wat er opvallend is. Naargelang daarvan kan de inspectie de focus bepalen.

Katja Petry antwoordt op de vraag van Koen Daniëls dat de triangulatie wel belangrijk blijft. Wanneer men vaststelt dat een bepaalde parameter afwijkt, zegt dat nog niet onmiddellijk iets over verklaringen of oplossingen. Men gaat heel open naar de school en vraagt of de school die afwijking ook al opgemerkt heeft en of ze een verklaring heeft. De context is daarbij erg belangrijk. De onderwijsinspectie beseft dat men vlog een oordeel kan uitspreken, maar dat is niet de bedoeling. Er wordt in dialoog gegaan. De data zijn dus één bron binnen de triangulatie, maar ook de gesprekken en de observatie zijn zeer belangrijk. De data spelen zowel voor de focusbepaling op voorhand als voor de doorlichting in het kader van de triangulatie mee, zonder op voorhand normerend te zijn.

Katja Petry wijst erop dat de onderwijsinspectie het voordeel heeft te beschikken over de data van alle instellingen in Vlaanderen. Ze kan over heel Vlaanderen een aantal trends perfect opvolgen. Die kunnen in een thematisch onderzoek verder uitgediept worden. De sterkte zit er net in om dat te combineren met een doorlichting. De DataWijzer is dus heel essentieel om een beter zicht te krijgen op de onderwijskwaliteit over heel Vlaanderen. Door de DataWijzer kan men gericht naar bepaalde scholen kijken, want men gaat gedifferentieerder werken, en binnen een doorlichting kan men gericht de focus bepalen en gesprekken voeren.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Hannelore Goeman heeft nog twee bijkomende vragen. Er werd gezegd dat, als het over de planlastcalculator gaat, het echt de bedoeling is dat de inspectie aan de slag gaat als haar bepaalde zaken opvallen en dat ze feedback geeft aan het beleid. Er is regelgeving die gevolgd moet worden, maar soms zit die misschien niet goed in elkaar of heeft ze perverse neveneffecten die nooit zo bedoeld waren. Ze vraagt zich af of het ook de bedoeling is dat de inspectie dezelfde feedback

geeft op de andere niveaus waar mogelijk planlast wordt gegenereerd: de koepels, de netten en eventueel de scholengemeenschap.

Het gedifferentieerd doorlichten moet de toekomst zijn, aldus Hannelore Goeman, en men moet kijken naar een waaier aan data om de prioriteiten te bepalen. Ze is ook te vinden voor het idee van de tussentijdse terugkoppeling. Scholen ervaren dat volgens haar als zeer positief. Er wordt dus nu gekeken naar de data en op het moment van een inspectie wordt er ook in gesprek gegaan met een directie en een leerkrachtenteam over de oorzaken. Maar ze wil weten wat de plaats is van de data die uit de centrale toetsen gaan komen. Ze stelt dat het parlement daar nog altijd een beetje in het duister tast, de oppositie misschien meer dan de meerderheid. Er zouden knipperlichten afgaan en er zouden remediëringstrajecten komen. Is het voor de inspectie al duidelijk op welke manier de data uit de centrale toetsen meegenomen worden in het gedifferentieerd doorlichten? Als blijkt dat een school opeens zeer sterk achteruitgaat voor bijvoorbeeld wiskunde of Nederlands, is het dan ook de bedoeling dat dat wordt meegenomen in het gedifferentieerd doorlichten en dat er dan prioritair naar de school gegaan wordt om te kijken waar het fout loopt?

Johan Danen vindt wat er gezegd is over de best practices zeer interessant. Het is niet de bedoeling van best practices dat het ideale of het best mogelijke gedaan wordt, maar wel iets dat werkbaar is voor scholen op het vlak van planlast. Hij vraagt of het de bedoeling is om lijsten te maken van dergelijke best practices en die te verspreiden onder verschillende scholen. Als het gaat over een andere interpretatie van de regelgeving, kan hij zich voorstellen dat scholen echt vragende partij zijn om het anders en beter te doen.

Er is gezegd dat planlast vaak voortkomt uit regelgeving van het ene of andere niveau, aldus Johan Danen. Hij vraagt of de inspectie weet of er lijsten bestaan van bijvoorbeeld regels die de laatste tien jaar bijkomend zijn ingevoerd en van zaken die afgeschaft zijn. Hij kan zich voorstellen dat er soms hardnekkige praktijken in scholen blijven bestaan die misschien niet meer nodig zijn en al jaren afgeschaft zijn. Dat zou natuurlijk erg jammer zijn. Men denkt misschien dat iets te veel beter is dan iets te weinig, terwijl dat niet altijd het geval is.

Kathleen Krekels heeft een vraag over de zichtbare data. Die zijn beschikbaar voor alle scholen in Vlaanderen. Maar kunnen die data niet ook tot op zekere hoogte toegankelijk worden gemaakt voor de parlementsleden?

Bij het gegeven dat de onderwijsinspectie deze data kan gebruiken om gericht te inspecteren, denkt Kathleen Krekels aan de pedagogische begeleiding. Die zit nu bij de scholen. Zal de inspectie daar rekening mee houden? Dat moet toch niet altijd op initiatief van de scholen gebeuren?

Kathleen Krekels vraagt wanneer er een DataWijzer voor het buitengewoon onderwijs mogelijk zal zijn. Dat zou, zeker gezien de vragen die over het buitengewoon onderwijs worden gesteld, zeer interessant zijn. Daarbij denkt ze aan de vragen wanneer kinderen in dat onderwijs instromen, hoelang ze blijven en hoe ze doormoeten binnen een type onderwijs. Al die interessante informatie zou dan ook voor de parlementsleden toegankelijk moeten zijn.

Algemeen vindt Kathleen Krekels de bespreking en interpretatie van de gegevens, samen met de scholen en de verschillende instanties, superbelangrijk om inzicht te krijgen, maar vraagt ook om voorzichtig te zijn met bepaalde conclusies.

Karolien Grosemans wijst op het feit dat met betrekking tot de planlast op 2 december 2022 nog een ontwerp van schrappingsdecreet principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dat heft een aantal onderwijsbepalingen op in meerdere bestaande

niveau- en themadecreten. De Vlaamse Regering doet er dus alles aan om de planlast aan te pakken.

Karolien Grosemans herinnert aan de opdeling die wordt gemaakt tussen waar de scholen wel en waar ze niet van op de hoogte moeten zijn. Zij denkt nu aan de verplichte documenten. Een van de sprekers zei dat er tussen de leerkrachten nogal wat perfectionisten zitten. Zij willen het zo goed mogelijk doen. Ergens op de website staat dat men voor een bepaald vak van minstens twee leerlingen de documenten nodig heeft. Sommigen zullen dan de documenten van vier of vijf leerlingen opvragen. Maar zou één leerling al niet voldoende kunnen zijn? Als er dan nog vragen zijn, kan men de documenten van nog een tweede leerling opvragen.

Koen Daniëls vindt de website traag. Dat zal volgens hem frustratie veroorzaken op de scholen. Het is voor hem ook niet duidelijk hoe hij de gegevens kan vinden over de doorstroom vanuit het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs.

Wendy Luyckx vraagt Koen Daniëls om onderaan in het hoofddashboard te kijken. Zij zegt dat de performantie van de website nog zal worden aangepakt. Uiteindelijk vindt Koen Daniëls wat hij zoekt onder het label 'vervolg studie'.

Wim Verreycken wijst erop dat bepaalde gegevens ook niet openbaar kunnen worden gemaakt omdat anders de privacy in het gedrang komt. Wel zichtbaar is het aandeel verworven studiepunten ten opzichte van het totale aantal studiepunten.

Koen Daniëls besluit dat de gegevens dan niet meer raadpleegbaar zijn op leerlingniveau maar wel geaggregeerd op schoolniveau, over een bepaalde periode.

Wendy Luyckx bevestigt dat dit te maken heeft met de wet op de privacy. Zodra de leerling niet meer op de school zit waaraan de data worden geleverd, komt men in een hoger niveau van privacyregels terecht en moeten de gegevens worden geaggregeerd per vier schooljaren. Ze worden wel per richting gegeven.

Koen Daniëls vindt het belangrijk om adviezen te verfijnen. Scholen geven een advies. Er is de oriënteringstool Columbus. Er zijn toelatingsproeven, die al dan niet bindend zijn. Het systeem is datagedreven en toont waar men streng en niet streng is. Daar zou men iets uit kunnen halen, maar de GDPR belet dat. Als een richting wordt afgeraden door een school en door Columbus, en leerlingen kiezen er toch voor en slagen niet, dan stond het kompas goed. Het omgekeerde kan echter ook. Is het mogelijk voor een school om aan de hogeschool de individuele terugkoppeling te vragen en daar dan wel iets uit te halen?

Wim Verreycken repliceert dat het datatechnisch gezien geen probleem is om die zaken individueel in beeld te brengen. Het is zelfs makkelijker om een flow te maken die ook het hoger onderwijs mee integreert. Nu moeten er inspanningen worden geleverd om een deel te blokkeren. De scholen hebben sowieso de gegevens van de eigen leerlingen tot op leerlingniveau, maar wanneer iemand elders gaat studeren, dan stuit dat op de GDPR-wetgeving, en louter daarop.

Wendy Luyckx voegt daaraan toe dat de school in principe gegevens kan opvragen bij de hogeschool, maar dat de student in kwestie toelating moet geven om die gegevens vrij te geven.

Lieven Viaene gaat in op de vragen over gedifferentieerd doorlichten en de plaats van centrale toetsen daarin. De onderwijsinspectie houdt zich daar inderdaad al een tijd mee bezig. In opdracht van het High Level Forum, voorgezeten door de minister, heeft ze een traject afgelegd met de pedagogische begeleiding om die vraag te beantwoorden, net als de vraag naar de link naar het verplichte

begeleidingstraject dat volgt op tegenvallende toetsresultaten. De aan de minister meegedeelde conclusies zijn dat de resultaten wel degelijk een belangrijke rol zullen spelen in de beeldvorming van de scholen en dat ook de resultaten hun belang zullen hebben bij de vormgeving van de doorlichting die daarop volgt. Als een doorlichting eindigt op een ongunstig advies, is dat altijd de aanleiding tot een verplicht begeleidingstraject.

Het is absoluut de bedoeling om de pedagogische begeleiding mee te nemen in het verhaal over gedifferentieerd doorlichten en datagebruik, vervolgt de spreker. Ter zake zijn er al initiatieven genomen. Als de inspectie frequenter in scholen komt, tussentijdse bezoeken plant, focussen laat veranderen op basis van wat de data opleveren, is ze vragende partij om rond de tafel te gaan zitten om te bekijken wat de rol van de pedagogische begeleiding is en hoe men als complementaire partners de school kan versterken. Mogelijk zijn er op dat vlak nog totaal onontdekte opportuniteiten.

Wim Verreycken stelt dat het aan externen ter beschikking stellen van dashboards technisch gezien absoluut geen probleem is. In een eerste fase werden die ontwikkeld voor de prioritaire gebruikers: de inspectie en de scholen. Men ziet echter meteen ook de meerwaarde als men meerdere scholen aggregereert en zo een Vlaams of regionaal beeld kan genereren. Men zal dan heel goed moeten afstemmen over wie op welk metaniveau de meest aangewezen persoon is om daarmee om te gaan, maar de technische beslommeringen zijn snel op te lossen, aldus de spreker.

Op de vraag of het advies beperkt zal worden tot het beleid, antwoordt *Jeroen Lauwers* dat men zal proberen diezelfde gelaagdheid in te brengen. Het is niet altijd mogelijk te zeggen dat het in een bepaald geval altijd de koepel, de pedagogisch begeleider of het beleid zal zijn. Hij roept ook de PBD's en de koepels op om de boodschap te geven dat, als beslissingen leiden tot een heel hoge werkdruk en planlast, men bereid is daarmee aan de slag te gaan. De inspectie kan die bereidheid alleen maar stimuleren en zal die expliciteren in haar rapport.

De goede praktijken zijn volgens de spreker vooral iets voor kort na het opleveren van het rapport. Dan zal men gericht kunnen bekijken wat men daarmee doet. Wel moet kritisch worden bekeken of de inspectie wel de meest aangewezen instantie is om een 'stamp of approval' te geven aan een school als lichtend voorbeeld voor andere Vlaamse scholen, in het licht van mogelijke psychologische effecten. Dat verhoogt ook de drempel gigantisch voor de inspectie om complimenten te geven aan scholen. Misschien kan dat beter via andere media gaan, bijvoorbeeld via *Klasse*, of kan een en ander meer via de PBD's worden opgepikt. Dat is echter een volgende stap. De inspectie wil altijd met de partners bekijken wie het meest geschikt is om dat te doen.

Ook de verdiepende gesprekken met schoolactoren zijn iets voor na de oplevering van het rapport, meent *Jeroen Lauwers*. Tot dusver werd er in de onderzoeken altijd heel algemeen gesproken over planlast. Nu zal men echt met de scholen kunnen bekijken wat er kan gebeuren met betrekking tot concrete regelgeving. Zo kan men doelgericht werken.

Men wil mythes uit de wereld helpen over wat moet en wat niet moet. Het eigenaarschap zit bij het departement en het kabinet, vindt de spreker. De inspectie doet dat in nauwe afstemming met hen. Op het terrein ziet de inspectie inderdaad heel vaak een mentaliteit van perfectionisme, waarbij men liever 10 procent te veel dan 1 procent te weinig doet. Dat gebeurt ook vanuit een bepaalde onzekerheid. Dat komt ook door de onderwijsvrijheid. Die geeft veel bewegingsruimte, maar betekent ook dat men grotendeels verantwoordelijk is voor de gemaakte keuzes. Dat vraagt ook heel veel beleidsvoerend vermogen. De inspectie is zich er

ten zeerste van bewust dat dat beleidsvoerend vermogen, het oordeelkundig vermogen bij leerkrachten en dergelijke, nog moet worden versterkt.

Wat de kwestie van minstens twee leerlingen betreft, moet de inspectie een zeer duidelijke, bijna morele afweging maken: wat heeft ze nodig om nog een fair oordeel te kunnen geven? Als men het dossier van één leerling opvraagt, is dat geen mooie representatie van wat een leerkracht kan en zal het oordeel van de inspectie mogelijk ook negatief gekleurd zijn. In een ideale wereld beschikt ze over alle bronnen. De inspectie wil zo weinig mogelijk vragen van scholen, maar wil scholen ook fair kunnen beoordelen en dat gaat niet op basis van slechts één les. De inspectie probeert daar zeer oordeelkundig en zorgzaam mee om te gaan. Misschien kan 'minstens' worden geschrapd. Dat zou niet veel schade berokkenen, besluit de spreker.

Lieven Viaene beaamt dat de inspectie daar zeer zorgzaam probeert mee om te gaan. Hij engageert zich ervoor dat, als men iets uit het verhaal leert over het eigen functioneren en er dingen moeten worden bijgestuurd, hij absoluut bereid is die stap te zetten.

Katja Petry antwoordt dat er in het schooljaar 2023-2024 een DataWijzer voor het buitengewoon onderwijs komt. Het is immers belangrijk om een DataWijzer te hebben voor alle terreinen, ook voor het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs enzovoort. Die komen er volgend schooljaar en het schooljaar daarna aan.

Hannelore Goeman merkt op dat men zowel uit de DataWijzer als uit de planlastcalculator Vlaanderenbrede trends kan halen. Is het de bedoeling dat men opvallende zaken en de voornaamste trends meeneemt in de Onderwijsspiegel en het parlement daar elk jaar een presentatie van krijgt? Dat zou zeer nuttig zijn voor de parlementsleden maar ook voor iedereen die dat opvolgt.

Volgens *Lieven Viaene* is het de bedoeling om de communicatiestrategie aan te passen. De Onderwijsspiegel was tot nu toe het enige moment waarop alles werd samengebracht. De inspectie denkt dat de communicatie in de toekomst meer gespreid zal moeten gebeuren. Veel dingen gingen in de Onderwijsspiegel verloren door de grote hoeveelheid informatie. De onderwijsinspectie wil meer tussentijds belangrijke resultaten delen, alsook resultaten die Vlaanderenbreed zijn of zaken die men in specifieke of gerichte onderzoeken vaststelt.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Kathleen KREKELS
Johan DANEN
Loes VANDROMME,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GDPR	General Data Protection Regulation (algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
OK	onderwijskwaliteit
OKI	onderwijskansarmoede-indicator
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
PDCA	plan do check act
RAP	Referentiekader Alert voor Planlast
ROK	Referentiekader voor Onderwijskwaliteit
UGent	Universiteit Gent